

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 40

van **BRECHT WARNEZ**

datum: 12 oktober 2023

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Subsidies projectoproep Landbouw-Natuur - Aanvragen

Hoewel landbouw en natuur soms tegengestelde belangen lijken te hebben, zijn beide noodzakelijk in Vlaanderen en zijn die belangen niet zo tegenstrijdig als ze soms worden voorgesteld. De zorg voor onze planeet en de toekomst van onze landbouw gaan hand in hand. Constructieve samenwerking tussen landbouwers en natuurbeheerders kan zowel voordelen opleveren voor landbouw als voor natuur, en moet om die reden dan ook zo veel mogelijk gestimuleerd worden.

De Vlaamse overheid deed in 2023 opnieuw de oproep 'Landbouw-Natuur, op zoek naar een win-win'. Projecten die bijdragen aan de ontwikkeling van leefbare, rendabele landbouwpraktijken voor bedrijven en die tegelijkertijd de agrarische natuur en/of omgeving versterken, kunnen in aanmerking komen voor een subsidie. Voorbeelden zijn onder meer melkveehouders die samen met natuurverenigingen of een regionaal landschap een weidevogelvriendelijk plan uitwerken voor hun bedrijf, een regionaal landschap of een agrobeheergroep die zorgt voor gezamenlijk beheer of de economische inzet van hagen en houtkanten.

De maximale financiering vanuit Vlaanderen bedraagt 20.000 euro per project, als de organisatie die het project indient minstens 25% van het totale bedrag inbrengt. Er kunnen maximaal vier projecten worden gesubsidieerd.

Graag alle data in Excel beschikbaar stellen.

1. Tot uiterlijk 5 oktober 2023 kon een project worden ingediend.
 - a) Hoeveel projecten werden ingediend bij het Departement Omgeving en hoeveel komen in aanmerking voor een subsidie? Graag een overzicht van alle aanvragen per provincie en gemeente en met een beschrijving van het bijbehorende project en de exacte bedragen.
 - b) Hoe kijkt de minister naar de geografische spreiding van de aanvragen? Als er grote verschillen zijn in het aantal aanvragen per provincie, hoe verklaart de minister dan die verschillen?
2. Hoe evolueert het aantal aanvragen en goedkeuringen in het kader van de projectoproep Landbouw - Natuur doorheen de jaren?
 - a) Graag een overzicht van de aanvragen en goedkeuringen doorheen de jaren per provincie.
 - b) Hoe kijkt de minister naar die cijfers?

**Vlaams
Parlement**

3. De voorbije jaren werden er opvallend weinig West-Vlaamse projecten geselecteerd. Dat is op zijn minst opmerkelijk te noemen aangezien volgens het Departement Landbouw en Visserij, op basis van Statbel, de meeste landbouwbedrijven terug te vinden zijn in West-Vlaanderen.
 - a) Graag een overzicht van de recente West-Vlaamse geweigerde aanvragen en de reden waarom het project niet werd geselecteerd.
 - b) Heeft de minister een verklaring voor het geografische onevenwicht?
 - c) Wat is de reden waarom de minister pas in tweede orde rekening houdt met de geografische verspreiding bij de selectie van de projecten? Ziet ze hier nood aan bijsturing of kansen tot remediëring?
4. Hoe zet de minister in op initiatieven die goede praktijkvoorbeelden binnen de sector verspreiden en bedrijven kunnen inspireren? Graag plan van aanpak.

ZUHAL DEMIR

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

ANTWOORDop vraag nr. 40 van 12 oktober 2023
van **BRECHT WARNEZ**

1. a) Er werden vijf projecten ingediend waarvan vier in aanmerking komen voor subsidie. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de ingediende projecten per provincie.

Provincie	Indiener	Project	Totaal projectbedrag (euro)	Komt in aanmerking voor subsidiëring?
Oost-Vlaanderen,	Heirbaut Algriculture, Temse	Bolle bodems	26.684	JA
	Natuurpunt, Ename	Een toekomst voor natuurinclusie op landbouwbedrijven	30.490	NEE
Antwerpen	Wim Govaerts & Co, Oud-Turnhout	Grote grazers voor weidevogels	26.500	JA
	Tuur Vandeweyer – LATitude, Retie	Toekomstboeren	28.000	JA
Vlaams-Brabant	Regionaal Landschap Noord-Hageland vzw	Zomertortel, terug van weggeweest in ons landschap	26.500	JA

Korte beschrijving projecten:

Wim Govaerts & Co: Grote grazers voor weidevogels

Dit project bouwt voort op een voorgaand landbouw-natuurproject (SaNaProRund) en de reeds lopende samenwerking tussen Boerderij De Witte Liereman en natuurgebied de Liereman. Voorliggend project gaat de mogelijkheid na om de mannelijke dieren van een melkveebedrijf fenceless te laten grazen in natuurgebied. Daarbij wordt nagegaan of de aanwezigheid van de dieren en/of van de mestflatten die achterblijven een positief effect hebben op de vogelpopulatie (o.a. Kievitten en wulp).

Heirbaut ALgriculture: Bolle Bodems

Het project Bolle Bodems wil demonstreren dat alternatieve teelten en teeltrotaties in te passen zijn in de bedrijfsvoering van een modern gemengd bedrijf en dat deze naast een beter bedrijfsinkomen ook bijdragen aan een gezondere veerkrachtige bodem. Het wil andere landbouwers inspireren en kennis laten opdoen en uitwisselen. Dit gebeurt via de aanleg van demopercelen, de oprichting van een lerend netwerk en een aantal uitwisselingsmomenten.

Tuur Vandeweyer – Agro Symbio vzw: Toekomstboeren, samen werken aan een duurzame landbouw

Binnen dit project wil men drie testcases opstarten rond boerderijcomposteren/boerderijfermenteren. Er zijn reeds landbouwers aanwezig in de Kempen die interesse hebben in en nieuwsgierig zijn naar kansen om beheerresstromen uit het landschap als grondstof te gebruiken op hun bedrijf. Zij missen vaak het nodige netwerk en/of de overkoepelende kennis om alle nodige schakels in de keten te activeren. Dit project wil een coördinerende rol opnemen bij alle nodige contacten en kennisuitwisselingen om zo de eerste testcases te realiseren.

Verder is het de bedoeling om een groepering te vormen waarin onder het huidige beleid aan boerderijcompostering gedaan kan worden. Hierbij gaan de inkomende en uitgaande stroom in kaart gebracht worden en gaat er gekeken worden vanuit een bemesting via koolstof en niet via stikstof. De verschillen tussen composteren en fermenteren (bokashi) zullen bekeken worden en de resultaten worden besproken met de geïnteresseerde boeren en natuurverenigingen op een slotbijeenkomst.

Verder worden er ook emissiemetingen gedaan van de bemesting van de deelnemende landbouwbedrijven.

Regionaal Landschap Noord-Hageland vzw: Zomertortel, terug van weggeweest in ons landschap

De zomertortel is een soort van gevarieerde cultuurlandschappen waarbij akkers, kleine landschapselementen en bloemrijke, zadenrijke stroken een grote rol in spelen. In dit project wil men met alle betrokken actoren in de landbouw- en natuursector samenwerken om dit kleinschalig, structuurrijk landbouwlandschap te behouden en te versterken. Enerzijds wil men met dit project een beter zicht krijgen op de populatie zomertortel in het projectgebied. Anderzijds willen ze via het afsluiten van beheerovereenkomsten 'zomertortel' uittesten wat het meest geschikte mengsel is. Zo'n mengsel moet voldoende laag blijven, vroeg in het voorjaar kruidenzaden produceren en bij voorkeur ook een meerwaarde/opbrengst voor de landbouwer genereren. Het standaardmengsel dat de VLM momenteel binnen de beheerovereenkomsten hanteert, is minder geschikt om in te zetten in het biotoop van zomertortel. Dit mengsel groeit op de meer vruchtbare leemgronden in het Hageland te hoog uit om functioneel te zijn voor deze vogel die nood heeft aan ijle, lage vegetaties. Daarnaast wil men ook bekijken hoe een doelgericht landschapsbeheer een positief effect kan hebben op de aanwezige populatie.

Natuurpunt vzw: Een toekomst voor natuurinclusie op landbouwbedrijven

Met dit project wil men een bestaand boerderijgebouw aanpassen naar een volwaardige educatieve natuurboerderij, een boerderij waar landbouwers kunnen zien hoe met kleine en grotere ingrepen hun gebouwen natuurinclusief kunnen worden. Er worden verschillende nestkasten voor vogels (zoals mus, zwaluw, zwarte roodstaart, grauwe vliegenvanger) geplaatst en uitgeprobeerd, evenals een ooievaarspaal. Er worden 3 types lamellenstructuur geïntegreerd in de houten gevelbekleding. Verblijfplaatsen voor zowel spouwbewonende (zoals gewone dwergvleermuis) als voor boombewonende (zoals franjestaart of baardvleermuis) vleermuizen. Er worden educatieve pakketten ontwikkeld die door de vele partners van dit project (ABS, verschillende scholen,...) kunnen gebruikt worden. Ook zullen er qr-codes komen bij de nestkasten ter verduidelijking.

- b) Om een correct beeld te krijgen van de geografische spreiding van de ingediende projecten werden alle projectaanvragen van de afgelopen 6 jaar opgelijst in de tabel in bijlage. Voor elk project wordt aangegeven in welke provincie het werkingsgebied van het project ligt. Sommige projecten gaan door in heel Vlaanderen.

Onderaan de tabel wordt het absolute en relatieve aantal projecten per provincie weergegeven, dit zowel voor de aanvragen als voor de gesubsidieerde projecten. Een aantal provincies scoren hoog qua aantal ingediende projecten (vb. 30 voor de provincie Antwerpen). Vaak heeft dit te maken met een aantal organisaties die elk jaar een project indienen of die in één jaar verschillende projecten indienen om hun kansen te verhogen.

Als we kijken naar het aantal gesubsidieerde projecten per provincie, blijkt dat het zeker niet altijd zo is dat de provincies met de meer ingediende projecten naar verhouding ook meer projecten gesubsidieerd krijgen. Bijvoorbeeld Limburg verwerft met het laagste aantal projectaanvragen een relatief hoog aantal gesubsidieerde projecten. Mogelijke verklaringen zijn dat de deelnemende Limburgse organisaties kwalitatievere projecten uitschrijven of dat de streek zich landbouwkundig (gemengde bedrijven, kleinschalig landschap, hogere graad van verwevenheid tussen landbouw en natuur,...) beter leent voor projecten op het snijvlak van landbouw en natuur. Dit laatste zou ook kunnen verklaren waarom vanuit de provincie West-Vlaanderen (met een vrij intensieve, vaak grondloze landbouw) relatief weinig projecten ingediend en goedgekeurd worden.

Omdat bij de selectie de doelstellingen en kwaliteit van de projecten voorop staat, worden er hierop geen toegevingen gedaan om de geografische spreiding evenwichtiger te maken. Het is enkel bij een gelijkwaardige beoordeling dat met geografische spreiding rekening gehouden wordt.

2. a) Tabel met overzicht van de aanvragen per provincie doorheen de jaren

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
West-Vlaanderen	2	1	4	3	1	0
Oost-Vlaanderen	4	4	2	2	3	2
Vlaams-Brabant	3	3	4	4		1
Antwerpen	2	11	6	6	3	2
Limburg		4	1	1	2	
Over heel Vlaanderen	0	2	2	3	0	0
Totaal	12	25	19	19	9	5

Tabel met overzicht van goedkeuringen per provincie doorheen de jaren

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
West-Vlaanderen	1	0	1	0	0	0
Oost-Vlaanderen	1	0	0	0	1	1
Vlaams-Brabant	1	0	1	2	0	1
Antwerpen	1	0	1	1	1	2
Limburg	0	3	0	0	2	0
Over heel Vlaanderen	0	1	1	1	0	0
Totaal	4	4	4	4	4	4

- b) Het aantal ingediende projecten varieert van 5 tot 25. In jaren met een populair en toegankelijk thema worden opvallend meer projecten ingediend. In de evolutie van de goedkeuringen per provincie is geen trend op te merken.
3. a) **Boerennatuur Vlaanderen: Vogelstoppelboeren (2022)**
Met een nauwe samenwerking tussen landbouwers, natuurbeschermers en plattelandsactoren in Zuid-West-Vlaanderen wil het project een akkervogelmaatregel, namelijk graanstoppels, monitoren, uittesten in de praktijk en proberen op te schalen bij een positief resultaat.
Het project beantwoordt aan de thematiek van de oproep. Aangezien de maatregel om graanstoppels te laten staan op een veld weinig inspanning vraagt van de landbouwer is deze ook praktisch inpasbaar. Bij de jury bestaat voornamelijk twijfel over het verdienmodel. Aangezien het project een verderzetting is van een bestaand project scoorde het ook minder goed op vlak van innovatie.
Dit project werd niet geselecteerd binnen de projectoproep 2022.

Inagro: Ecologische waterberging als natuurlijk kapitaal voor landbouw én natuur (2021)

Het project sluit onvoldoende aan bij het thema van dit jaar. Er wordt niet ingegaan op een verdienmodel voor de landbouw en het gaat niet over de bedrijfsvoering. Er wordt in het project geen methode naar voor geschoven om het financieel voordeel af te wegen van een natuurlijk ingericht waterspaarbekken t.o.v. een klassiek. Het is eerder een communicatieproject tussen vergunningverlenende overheid en stakeholders.

Er worden geen veldrealisaties beoogd in dit project. Men hoopt, door de neuzen in dezelfde richting te krijgen, om een verhoging en versnelling van de aanleg van waterspaarbekkens te krijgen. De dialoog die op gang gebracht wordt in het project tussen landbouw en natuur zou er toe moeten leiden dat de eisen gesteld aan landbouwers realistischer zijn.

Toch is het volgens de jury een zeer waardevol en resultaatgericht uitgewerkt project. Er is bijvoorbeeld een uitgebreid communicatieplan waaruit blijkt dat er veel en ruim gecommuniceerd zal worden. Landbouwers worden matig actief betrokken. Het project is vooraf ruim afgetoetst met de partners. Daarnaast is het zeer relevant voor de landbouw en in het bijzonder voor de streek.

De jury/ANB verwijst nog naar nuttig te maken links met het aan UA en KUL gegunde onderzoeksproject Turquoise (rond blauwgroene maatregelen in de open ruimte) en een te starten traject tussen oa ANB, VMM, VLM, INBO en KUL waarin user cases rond remote sensing studie zal doen naar kansrijke zones voor waterstockage en -infiltratie in Vlaanderen

Dit project werd niet geselecteerd binnen de projectoproep 2021.

RLWesthoek: Poelen voor landbouwers en amfibieën in de Westhoek (2021)

Het project focust op het nut van poelen voor landbouwers (waterberging en infiltratie). Er is vooral aandacht voor het inschatten van de investeringskost en minder op de voordelen. Er worden weinig data bijgehouden, vnl. de waterstanden. Er worden enkele demopoelen aangelegd. De jury oordeelde dat hier inhoudelijk/technisch meer diepgang mogelijk was. Risico's voor droogval zijn reëel – zinvol te bekijken is dan aanleg met een beperkt, ondiep klei/betoniet/leemlaagje onder de poelbodem, en wat daarbij vereist is qua vergunbaarheid. Randvoorwaarden zoals nabijheid van kle's (als corridor en/of winterhabitat voor amfibieën), nabije variatie aan teelten, mogelijke multifunctionaliteit van poelen (met mogelijk ook invang van sediment en nutriënten, en hergebruik hiervan bij schoning) zijn ook relevant. Het is veeleer een poelenactie van het RL dan een project samen met de landbouwers. Voor de rest is de opzet duidelijk en helder. De communicatie zal gebeuren o.a. via infobrochure. Er is een minimale betrokkenheid van de landbouwers

Dit project werd niet geselecteerd binnen de projectoproep 2021.

Rik Delhaye: Swails (correct: Swales) (2021)

Het project is summier uitgewerkt. Het voorziet geen verspreiding van de resultaten naar andere landbouwers. De voordelen van het systeem worden benoemd, maar er zijn geen analyses van de effecten, er wordt geen methode uitgewerkt om deze 'becijferbaar' te maken.

Dit project werd niet geselecteerd binnen de projectoproep 2021.

ILVO: KEERPUNT (2020)

De betrokkenheid van de doelgroep burgers is zeer goed, maar de betrokkenheid van boeren onvoldoende. Het projectvoorstel is nog te weinig concreet naar acties. Dit project werd niet geselecteerd binnen de projectoproep 2020.

Naturalgrown: Residu en emissievrij telen (2020)

Het project past binnen het thema van de oproep en spreekt hiervoor de strategische aspecten aan: bodembioïologie en voedingswaarde. Het gaat over een adviesbureau en er spelen commerciële belangen. Daarnaast is er onvoldoende kennisverspreiding en het is onduidelijk wat er precies onder de opleidingsinhoud valt.

Dit project werd niet geselecteerd binnen de projectoproep 2020.

Steven Heyde: Potentieel en meerwaarde van voedselbossen (2020)

Dit project was gedetailleerd uitgewerkt, voorziet in wetenschappelijke ondersteuning en kent een brede betrokkenheid van actoren. Daarnaast is het meer gericht op de maatschappij dan op andere landbouwers.

Dit project werd, in afweging ten opzichte van de 4 wel geselecteerde projecten, niet geselecteerd binnen de projectoproep 2020.

Rik Delhaye: Contourboslandbouw voorbereidend op klimaatwisseling (2019)

Het project sluit aan bij de hoofddoelstellingen en het thema van de oproep. De gevraagde subsidie dient vooral voor de aanplant en onderhoud van bomen i.h.k.v. een contourboslandbouwproject. Volgens de jury zijn hiervoor middelen te bekomen bij Departement Landbouw en Visserij. Verder is de aanvraag te summier uitgewerkt om voor subsidie in aanmerking te komen.

Zoemrijke graslanden – RL Houtland (2018)

Het voorgestelde project beantwoordt niet aan de inhoudelijke doelstelling van de oproep. De landbouwer is in het project de uitvoerder van een bepaald beheer. Er is geen aandacht voor de opname van een bepaalde maatregel in de bedrijfsvoering en ook niet voor de 'win-win' voor natuur of landbouw.

- b) Het aantal ingediende projecten vanuit West-Vlaanderen is eerder laag. Een blik op de redenen voor het niet toekennen van de projecten, leert ons dat meermaals gaat over projecten die of onvoldoende of summier uitgewerkt zijn, of projecten die niet of onvoldoende beantwoorden aan de doelstellingen van de projectoproep.
 - c) Het lijkt me logisch dat de kwaliteit van het projectvoorstel, m.a.w. het efficiënt en doeltreffend inzetten van subsidiemiddelen primeert boven regionale spreiding. In die zin lijkt het niet opportuun hierin bij te sturen of te remediëren. Wel kunnen we in de toekomst een extra inspanning doen om de oproep te verspreiden in West-Vlaanderen om zo de kans op kwalitatieve projecten te verhogen.
4. Via deze projectoproep ondersteun ik initiatieven die goede praktijkvoorbeelden verspreiden en ondersteunen.

BIJLAGE

[Overzichtstabel projecten Landbouw-Natuur 2018-2023](#)